

монументально-декоративних практик та естетичних програм австрійського модерну, а також та через діяльності Віденської сецесії.

Ключові слова: *творчість Густава Клімта, декоративне мистецтво, сучасні художні практики, орнаментальність, символізм, синтез мистецтв, сецесія, модерн.*

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the historical development of the work of the Austrian artist Gustav Klimt (1862–1918) in the field of decorative art of the late 19th–early 20th centuries. The main stages of the formation of the artist's creative style are considered, which covered the period from academic training, the influence of monumental and decorative orders and symbolism on Austrian modernism to a radical rethinking of the artistic principles of the role of academic education within the cultural contexts of the Vienna Secession of the late 19th–early 20th centuries. In particular, all of the above was formulated through the influence of academic education, the idea of a synthesis of arts, symbolist concepts of monumental and decorative practices and aesthetic programs of Austrian modernism, as well as through the activities of the Vienna Secession.*

Keywords: *Gustav Klimt's work, decorative art, modern artistic practices, ornamentality, symbolism, synthesis of arts, Secession, modernism.*

У сучасному мистецтвознавстві творчість Густава Клімта часто розглядають тільки в контексті живопису модерну та символізму, тоді як його внесок є дуже вагомим у розвитку декоративного мистецтва й принципів орнаментального мислення, а спадщина його декоративних надбань є визначною у сфері декору, але нажаль залишається тільки вибірково висвітленою. Дослідження історичного розвитку творчості Клімта у декоративному мистецтві дозволяє зрозуміти, як художнику вдалося поєднати академічні традиції із новаторськими техніками, сформувавши унікальний та новаторський стиль у своїй творчості.

Проблематика творчості Густава Клімта залишається ще актуальною і недостатньо проаналізованою тому вона досліджується у працях західноєвропейських та американських мистецтвознавців.

Через кризу в європейському мистецтві в кінці ХІХ століття, Відень стає головним осередком інтелектуальних і мистецьких трансформацій, філософських ідей, та художніх експериментів. Саме у Відні на ранніх етапах сформувалась творчість Густава Клімта - митця, новатора та першовідкривача, який заклав підвалини нової декоративної парадигми в мистецтві модерну.

Клімт навчався у Віденській художній школі, яка здійснювала свою діяльність під керівництвом професорів академічного напрямку. У Відні художнику вдалось засвоїти техніки малюнку, основи композиції та орнаментального декору. Головний аспект під час освітнього процесу у закладі передбачав інтеграцію живопису, архітектури, орнаменту та дизайну, через це у митця сформувалося цілісне бачення мистецтва, як синтетичного явища. Тут декоративність виступала не, як прикраса чи оздоблення, а як системоутворювальний принцип художньої форми. Навчання Клімта у Віденській школі прикладного мистецтва на ранніх етапах творчості орієнтувалося на декоративно-прикладні розписи, монументальні форми та громадські інтер'єри.

Історичні замовлення, зокрема для публічних будівель, сформували унікальний та новаторський стиль художника, де поєднується академічна дисципліна та авангардні тенденції. Співпраця з архітекторами та участь у проектуванні зробили великий поштовх у творчості і зародили у молодого митця необхідність мислення такими творчими аспектами як: великі композиційні площини, ритмічні структури, узагальненість форми та орієнтацію на орнаментальну організацію простору.

Густав Клімт у декоративних роботах поступово виходив за межі функціональної ролі та починає домінувати над ілюзорно-просторовим зображенням і використовував декоративний елемент, як допоміжний поєднуючи класичну академічну підготовку з австрійським модерном і символістською традицією. Ось таке творче надбання свідчить що Густав великий творець у якого творчість та художнє мислення еволюціонує і робить місточок від академічного історизму до модерністського декоративного синтезу. Його декоративні серії робіт вирізняються від інших художників більш складнішими композиційними структурними формами у стилістиці, неординарністю та винятковістю у роботі з матеріалами, а також рідкісним стилем творчості і самотутнім і оригінальним використанням орнаменту через призму творчого мислення

Заснування Віденського сецесіону у 1897 році було визначним явищем, адже стало переломним моментом у стилізованій творчості Клімта. Звернення митця до візантійських мозаїк, східних орнаментальних систем і середньовічної іконографії стало знаковим аспектом творчості, адже ці знання сформували всім відомий стиль художника. Площинність, ритм і орнамент утворюють замкнену художню систему, у якій реальність трансформується в символічно-декоративний простір.

Митець почав постійно експериментувати з плоскою декоративною площиною, і знаходити все різні осередки своєї творчості інтегруючи фігуру у орнаментальне тло. Сецесія розширила світогляд Клімта та виступила допоміжним елементом у творчій скарбниці художника, адже вона сприяла збагаченню його знань про декоративний стиль, через неї художнику вдалося знайти власну новаторську стильову мову, символічний образ і розширити знання про сталу концепцію орнаменту, де він вже формувався як змістовний елемент. Орнамент у творчості художника формувався через символічну функцію та транслював ідеї життя, смерті, еротики, циклічності буття.

«Золотий період» можна вважати апогеєм розвитку в декоративному мистецтві Клімта. У «золотий період» творчості Клімта золото стає домінантним матеріалом, що формує не лише колористичне, а й композиційне рішення. Адже митець почав використовувати золото, як матеріальний і як символічний засіб, щоб підкреслити сакральність образу просторову глибину та площинність, а також він використовує знання з традиції візантійського мистецтва. Золото не просто залишилось декоративним елементом чи оздоблювальним акцентом а зазнало своєї трансформації і це

його інтегрувало у повноцінний елемент художньої структури. Поєднання золота з орнаментом створювало ефект ікони модерну.

Окремим аспектом, який посідає визначне місце у творчості митця є пейзажі, через які можна спостерігати повну відмову від традиційної перспективи, а природа постає через мозаїчне сприйняття, як структура кольорових плям, що сформувалася через призму орнаментального узагальнення. Пейзаж не є вже цілісним ілюстрованим зображенням, а набуває статусу самостійного декоративного надбання.

У XX–XXI століттях стилістика Клімта інтегрувалась в сучасний декоративний живопис, дизайн, моду та у цифрове мистецтво, де знаходить багато прихильників і має широке визнання. Для художників мова Клімта, символічність образів мотивів і принцип синтезу мистецтв виступають джерелом знань та інтегруються через нові матеріали та техніки. Декоративність Клімта функціонує, як універсальний культурний код, що зберігає актуальність у глобалізованому мистецькому просторі.

У історичному аспекті розвитку творчості Густава Клімта в декоративному мистецтві ми можемо наглядно засвідчитись, що його художня система сформувалася на перетині, саме таких аспектів його творчості, як, академічні традиції кінця XIX століття, досвід монументально-декоративного мистецтва та новаторські модерністські ідеї синтезу мистецтв. С початку своєї творчості митець звернувся до історизму й академічного живопису, але з часом це поступово трансформувалося у принципово нову художню мову, в якій декоративність перестала бути допоміжним елементом композиції та набула статусу провідного принципу художнього мислення. Його творчість сприяла прийняттю принципів стилю модерн у європейському мистецькому просторі і заклала вагомe підґрунтя для подальшого розвитку символізму, арт-деко та абстрактних тенденцій XX століття. Композиційне рішення його творчості сформувалося на ритмічній організації площини, взаємодії знакових елементів і символічних форм, що поєднує живопис із декоративно-ужитковим мистецтвом та архітектурним простором. Також унікального значення набуває роль Клімта у створенні естетики віденської сецесії, де декоративність була проголошена одним із значних засобів оновлення мистецтва та подолання академічних канонів творчості. Сучасні інтерпретації стилістики Густава Клімта в декоративному живописі, дизайні, інсталяціях і цифровому мистецтві, медіа-арті підтверджують її відкритість та універсальність тому, що вона здатна до адаптації в нових культурних і технологічних контекстах творчості.

Таким чином, декоративна концепція творчості Густава Клімта не лише зберігає історичну цінність, а й продовжує активно впливати на формування візуальної культури XXI століття, залишаючись важливим джерелом черпання нових інноваційних ідей у сфері декоративного мистецтва для своїх нащадків ще багато років тому, адже Густав Клімп є феноменом декоративного мистецтва, а його творчість є наглядним прикладом для наслідування та

інтерпретації. Саме така інтеграція різних художніх сфер дозволила Клімту сформувати унікальну модель мистецького мислення, в якій живопис постає, як складова єдиного культурного цілого. А декоративність Клімта стала своєрідним містком між традиційними формами образотворчого мистецтва та новітніми художніми практиками.

Список використаних джерел:

1. Шпак В. М. *Декоративне мистецтво модерну*. Київ, 2018. <http://nbuv.gov.ua>
2. Бондаренко, А. Сецесія у Відні та її вплив на декоративне мистецтво. Київ: Мистецтвознавство, 2021. <https://www.mystetstvoznnavstvo.ua>
3. Стеценко, В. Золочення та орнамент у творчості Клімта. Харків: Мистецька думка, 2020. <https://www.mistetskadumka.ua>
4. Гончаренко, О. Густав Клімт і Віденська сецесія: історико-художній аспект. Київ: Видавництво КНУКіМ, 2018. <https://www.knukim.edu.ua>
5. Луценко, О. Декоративні мотиви у творчості Клімта. Київ: Мистецтво, 2018. <https://www.mystetstvo.ua>
6. Сидоренко, М. Орнамент та золочення у творах Клімта. Харків: Видавництво ХНУМ, 2019. <https://www.khnum.edu.ua>
7. Коваль, І. Клімт і символізм у декоративному мистецтві. Київ: Академвидав, 2017. <https://www.akademvyd.com.ua>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.20>

Тетяна Голінська,
Олена Жеребцова,
Людмила Дяченко
м. Вінниця, Україна

ВІДОМІ МАЙСТРИ САМЧИКІВСЬКОГО РОЗПISУ

Анотація. У статті висвітлюється творчість відомих майстрів самчиківського розпису як унікального явища українського народного декоративного мистецтва. Розглядаються історичні витоки цього виду розпису, його характерні художні особливості, орнаментальні мотиви та колористика. Особливу увагу приділено внеску провідних митців у збереження й розвиток традиції, їх індивідуальному стилю та ролі у популяризації самчиківського розпису на національному й міжнародному рівнях. Аналізується значення цього мистецтва в контексті культурної спадщини України та сучасних мистецьких процесів. Підкреслюється важливість передачі традицій наступним поколінням і збереження автентичності розпису.

Ключові слова. Самчиківський розпис, Поділля, майстри художнього розпису.

Abstract. The article highlights the work of famous masters of Samchykiv painting as a unique phenomenon of Ukrainian folk decorative art. The historical origins of this type of painting, its characteristic artistic features, ornamental motifs and coloristics are considered. Special attention is paid to the contribution of leading artists to the preservation and development of the tradition, their individual style and role in the popularization of Samchykiv painting at the national and international levels. The significance of this art in the context of the cultural heritage of Ukraine and modern artistic processes is analyzed. The importance of passing on traditions to future generations and preserving the authenticity of the painting is emphasized.

Keywords: Samchykiv painting, Podillia, masters of artistic painti

Самчиківський декоративний розпис є самобутнім явищем українського народного мистецтва, що сформувався на Хмельниччині у селі Самчики. Його початок пов'язаний з традицією настільного хатнього малювання Поділля. Однак впродовж XX століття розпис набув виразної стилістики, що дозволяє говорити про нього як про окремий осередок декоративного малярства. Значну роль у збереженні та розвитку цієї традиції відіграли народні майстри, які передавали знання наступним поколінням. Носії художнього досвіду адаптували декоративний розпис до нових культурних умов.

У другій половині XX століття самчиківський розпис пережив період занепаду. Він був пов'язаний зі змінами способу життя, зникненням традиційної селянської хати як основного простору для настінного малювання та загальною уніфікацією культурного середовища. саме в цей час особливого значення набуває діяльність окремих митців. Вони усвідомили цінність локальної традиції та розпочали її цілеспрямоване відродження.

Однією з ключових постатей в цьому процесі став Віктор Раковський - народний майстер традиційного самчиківського розпису, член національної спілки майстрів народного мистецтва України. Дослідник і популяризатор самчиківського розпису. Був директором дитячої школи мистецтв у Самчиках і вчителем молодих майстрів. Його творчість поєднує глибоке знання традиційних композиційних схем з авторським баченням декоративної форми. У роботах митця простежуються характерні ознаки самчиківської стилістики. Він чітко окреслював контур обирав насичені кольори робив зображення площинним, а також його композиції були симетричними або врівноважено асиметричними. Особливе місце у творчості майстра займають мотиви «дерева життя», фантастичних птахів, стилізованих квітів, що формують ритмічну, орнаментальну структуру. Він приймав участь у виставках, фестивалях народного мистецтва, майстер-класах, завдяки яким самчиківський розпис отримав ширше визнання.

Продовжувачем традиції став Василь Раковський. Він заснував родинну школу декоративного розпису, розвинувши її завдяки новим композиційним